

„...Teremtőjét teremti a teremtmény...”

Ágh István köszöntése

Van egy kép a szobámban, amelynek hátoldalán egyre halványuló írással ez olvasható: festette Kiss Bálint *atyafi*. Ez jutott eszembe, mikor megkaptam a felkérést, hogy a Berzsenyi Társaság nevében köszöntsem Ágh István – hogy is mondjam – *atyafit*.

Furcsán hangzik, pedig így igaz. Ágh István ebben a körben teljes joggal számít atyafinak, rokonnak, mert ugyan ki tud nála többet társaságunk névadójáról, *Dani uraságról*. A szellemi rokonságot, annak művészi és etikai velejáróit pedig ki merné tagadni?

Személy szerint, mi – mármint ő és én – szigorúan véve szakma szerint is atyafiságos viszonyban vagyunk. Annak idején ugyanis, ha bizonyos időbeli eltéréssel is, az egyetemen ugyanazt a szakmát sajátítottuk el, ugyanazt a szakmát műveltük. Lessinghez hasonlóan, ha más körülmények közt is, de hosszabb, rövidebb ideig könyvtárosok voltunk. Így aztán – nincs miért tagadni – egy ideig mind a ketten a könyvtáros atyafiak közé tartoztunk. Ismeretségünk is onnan datálódik. Még a Nemzeti Múzeum épületében működő Országos Széchényi Könyvtárban találkoztunk először, ahol én már dolgozó voltam, Pistát pedig könyvtári gyakorlatra osztották be valamelyik osztályra. Tudtam, hogy Nagy László öccse, sőt azt is megsúgták, hogy verseket ír. Fiala költő. A fiatal költők nemzedékéhez tartozik.

Az egymást követő nemzedékeket – általában így számítják – 20-30 év választja el, de az irodalmon, a művészetben belül, különösen nagy történelmi változások árnyékában, ez a számítás nem állja meg a helyét. Nagy Lászlót és Ágh Istvánt mindössze 13 év választja el, mégis nyilvánvalóan két különböző irodalmi nemzedékhez tartoznak. Én magam – és ennek is megvan a maga szubjektív és objektív, tőlem független oka – sem az egyikbe, sem a másikba nem tartozom, valahol a kettő között – mondhatnám így is – lebegek, mint Mohamed koporsója. Csakhogy – szerencsére nem – lebegek, hanem közbül állok, s mind a kettőnek érzem testmelegét. De hiába a testmeleg vagy az atyafiság, mikor erre a köszöntőre készülve leemeltem polcomról Ágh István tulajdonomban lévő kötetét – könyvtáros nyelven szólva –, vagy félméternyi könyvet, nem kis meglepetéssel (mondhatnék megrendülést is) rakosgattam magam elé három kupacba a könyveket. Az á betűvel kezdődő szerzők könyvei a legfelső polcomon sorakoznak, s eddig így együtt (pedig biztosan hiányzik is néhány kötet) ezeket sosem láttam. Minden alkalommal csak egy Ágh Pista könyvet forgattam, olvastam, a legfrissebbet. A köteteknek ez az impozáns sora szinte valószínűtlennek látszott. Hat vagy hét verskötet, tanulmánykötetek, szociografikus írások, közülük az egyik több mint 400 oldalas, s ráadásként ötkötetnyi széppróza: regény, visszaemlékezés, önéletrajz. Én persze kapkodtam, de nem úgy – gondolom – Ágh Pista.

Ahogy csoportokba sorolva egymás mellé rakom a könyveket, ebből az építmény együttesből valamiféle tervet látok kibontakozni. Egy erődítmény, egy em-

berek lakta város térképét vagy inkább látképét. A központban magaslik a versek katedrális, s mellette, körülötte a regények és a széppróza kiszolgáló épületei, s hogy teljes legyen a városkép, a magyarázat, az értelmezés sem hiányzik, a „tudós” írások épületei, amelyekben a tudás is az átélt személyességtől kapja a hitelesítő pecsétet. Visszatekintve, sőt áttekintve ezt az érzésből, tudásból, de végső soron mégiscsak betűkből építette világot, az a meggyőződés sejlik fel bennem, hogy Ágh Pista – talán nem is mindig tudatosan, de az ösztöneitől vezéreltetve – sohasem egy-egy verset ír, nem regényt szerkesztett vagy Ányos Pál misztikumra fogékony természetét próbálja megfejteni, hanem ezt a szellemi várost építi. Helyesebben *teremti*. „Az örök talány felé vezérlő szándék” fogja kezét, míg egy-egy újabb kő, szín, alkotó elem lerakásával teljesebbé, tökéletesebbé teszi ezt az életműnek nevezett képzeletbeli, teremtett világot.

Tágas és gazdag világot. A verskatedrális önmagában is a teljesség. A kőcsipkékben, a falakat díszítő képekben, magában az architektúrában, a bolthajlások és a fülkék félhomályában rálphetünk mindenre. Ebben a szakrális térben minden megtalálható, s olykor éppen ez a „minden” nehezíti a sorok, a képek, a ritmus, a látomás rejtejeinek olvasását. És hogy ez a *minden* mi mindent jelent, hogy Ágh István érdeklődése és művészeti mohósága meddig terjed, azt a verskatedrális körülölelő, azt magyarázó, értelmező és kibontó, környező művekből érthetjük meg. Zenét ugyan – tudtommal – nem szerez, de annál inkább érti és érzi a zene lényegét. Azt a misztikus lelki folyamatot, ahogy az eszme és az értelem az éter hullámhosszán zenévé lényegül. A képzőművészetben – bizonyára a génekben kapott családi örökség is segíti – hasonló otthonossággal tájékozódik. De legyen szó bármilyen alkotó művészetről – erről a legmagasabb rendű, szinte az Istennel vetélkedő emberi tevékenységről, magáról a *semmiből* való teremtésről –, Ágh István úgyszólván mindent tud. Olykor épp ez a tudás fékezi tollát, s visszarettenve a lehetetlen előtt megelégszik a sejtetéssel. Szociográfiai érdeklődését már korábban említettem, s mikor ezt újra szóba hozom, arról sem szabad megfeledkezni, hogy Ágh István eredendően mégiscsak költő, a szó klasszikus értelmében. És írjon bár dokumentum prózát, vagy formailag irodalomtörténeti esszét, szakszerű kritikát vagy ünnepi megemlékezést, keze alatt a szöveg irizálni kezd, átforrósodik, s a szigorúan vett műfaji határok hirtelenében cseppfolyóssá válnak, a határok elmosódnak. Ez legnyilvánvalóbban a *Fénylő Parnasszus* hármas nagy esszéjében érhető tetten. A három arckép nemcsak a magyar költészet géniuszainak állít emléket, hanem egyben személyes hitvallás is, sőt költői röpirat a költészet, a művészet védelmében. Én magam olykor az esszé álarcába bújtatott önéletrajzként olvastam.

Ágh István egyik, nem is olyan régi nyilatkozatából tudom, hogy a prózaírás minden energiáját igénybe veszi, és hogy a prózaírás megnémítja benne a költőt. Míg Balassi-Csokonai-Ady esszéjét írta egyetlen Ágh István vers sem született. Amióta azonban a *Fénylő Parnasszust* befejeztem – valahogy így mondta – újra verseket írok, boldogan.

A költészet ünnepén, itt, Dani uraság birodalmában ezt a boldog, a szívünk-höz közel álló, verseket író *atyafit* köszöntöm.

(Elhangzott Kaposváron, 2010. április 13-án, Ágh István költői estjén)